

קניין תורה

יו"ל ע"י ועד מפעל התורה "תורתך שעשועי" דק"ק תולדות אהרן
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עיונים והארות בסדר לימוד ושינון 'עמוד היום' • עמוד הש"ס לשבוע הבעל"ט: בבא מציעא נב. - בבא מציעא נה. • פרשת משפטים תשפ"ה

לשלח השבת

השידוך שעשתה השבת-קודש

מיסודי החינוך הוא אהבת המצוות, להאביב את המצוות בליבות הצעירים, ולהחזיר בהם שמחה וסיפוק בשמירת התורה והמצוות, בשמירת השבת, בשמירת גדרים וסייגים לטהרה, שלא יהיה עליהם כעול ודבר מר שרוצים להתפטר ממנו.

אם בדורות עברו נאמרו הדברים, על-אחת-כמה-וכמה בדור שלנו, שידוע מצדיקים ש"אנן בחביבותא תליא מילתא", ובדור האחרון שלפני משיח צדקנו יש להשתמש ביותר במדת האהבה, וכמרומו במאמר חז"ל "בך חותמין", שבמדתו של אברהם אבינו מדת האהבה, במדה זו נסיים את הגלות, בקרוב ממש.

ידוע שרבים מתושבי אמריקה שלפני שמונים שנה נאלצו לעבוד בשבת, ואם לא פוטרו ביום ראשון שלאחריה. ואלו שלא עמדו בנסיון לא נשאר מהם כמעט זכר ביהדות החרדית.

אולם, הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל נשאל פעם שאלה קשה מאד בענין הזה:

יהודים רבים הגיעו בשנות המלחמה ולאחריה לארצות-הברית, ומסרו נפשם עבור שמירת שבת, אך המעסיקים האמריקאים, הבעלי-בתים שלהם פקדו עליהם בעל-כרחן לעבוד שבעה ימים בשבוע רח"ל, ומשסירבו לעבוד בשבת, פוטרו מעבודתם, וכך מצאו עצמם ב'מכתב פיטורין' כל שבוע מעבודה החדשה...

שערים המצויינים בהלכה

נערך ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מ"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

בנושא:

עיסת לעקי"ך או טור"ט, - האם חייבת בחלה? « עיסה שנילושה במיץ פירות » והאם מותר לשרוף החלה?

עיסה שנילושה בנוזל שאין עליו שם משקה, כגון במיץ פירות טבעי ללא עירוב מים, או בביצים, נחלקו הראשונים האם העיסה חייבת בהפרשת חלה ^א. לדעת הרמב"ם (פ"ו ה"ב) חייבת בחלה ^ב. אבל לדעת הרא"ש (בהל' חלה) יש לחוש לדעת הפוסטים ואין מברך על הפרשתו.

הטעם לפטור עיסה הנילושה במי פירות:

והטעם לפטור העיסה הנילושת במי פירות, מפני שיש לומר שאין לה דין עיסה, שאין מי פירות מחברין הקמח לעשותו כעיסה ^ג.

להפריש עליו חלה בלי ברכה:

ולמעשה המחבר ביו"ד (סי' שבי"ט סעיף ט') הכריע כדעת הרמב"ם שעיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה. אבל הש"ך (סק"ט) כתב שלהלכה יש לחוש לדעת הרא"ש שאין העיסה חייבת בחלה, ולכן יש להפריש חלה בלי ברכה.

עיסה הנילושה במשקין:

והנה בהגהות בית הלל ביו"ד שם כתב חז"ל, מה שנוהגין ללוש עיסות גדולות עם דבש דבורים, שיש בהם שיעור חלה, חייבת בחלה. והעולם אין נוהרים בזה.

ואפשר דסומכין דלהרא"ש עיסה שנילש במי פירות פטור מהחלה, ונראה שיש לחוש לדעת הרמב"ם ויפרש בלא ברכה עכ"ל.

והפתחי תשובה (סק"ב) השיג עליו שעיסה הנילושה במשקין כגון יין שמן דבש וכו' חייב בחלה לכל הדיעות ^ד.

אבל פלא גדול מצינו להאור זרוע (סי' רכה) שמפורש גם בלשונו שלדעת הפוסטים במי פירות, הוא הדין כשנילש במשקין פטור, וכבר תמה עליו הגר"מ קליערס בתורת הארץ (ח"א פ"ד אות קג).

אבל הלכה למעשה אין חוששין לזה.

מי פירות שנתערב בו טיפת מים או משקין:

כתב הרמב"ם (הל' טומאת אוכלין פט"ז ה"ד) מי פירות אין דינו כמשקה ואינו מכשיר האוכל לקבל טומאה, אבל נתערב בו טיפת מים, נעשה כולו כמשקין ומכשיר האוכל לקבל טומאה.

ואם נתערב במי פירות אחד מו' משקין כגון יין שמן דבש, והולכין אחר הרוב, שאם רובו משקין, דינו כמשקין, ואם רובו מי פירות, דינו כמי פירות.

עיסה שנילושה במי פירות ונתערב בו מים או משקין:

והוא הדין לענין הפרשת חלה, שאם לש עיסה במי פירות, ועירב במי פירות טיפת מים, דינו

א. במס' חלה (פ"ב פ"ב) שנינו משנה ערוכה: עיסה שנילושה במי פירות, חייב בחלה. אבל בירושלמי שם (פ"ב ה"א) נחלקו התנאים על דין זה. שיש אומרים שאין מי פירות מחברין הקמח לעיסה ואין עליו חיוב חלה. ונחלקו הראשונים האם הלכה כסתם משנה וחייבת בחלה. או שיש לחוש לדעת הפוסטים בירושלמי שם.

ב. אין מפורש בלשון הרמב"ם, אבל הטור (סי' שפט) הביא כן בשם הרמב"ם, והביי מפרש איך דייק את הטור מלשון הרמב"ם.

ג. בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' יב) כתב שאף שבמציאות אין רואין הכולל כלל בין עיסה שנילושה במים או משקין, לעיסה שנילושה במי פירות, מכל מקום כיון שיש להם לימוד מהפסוק שאין מי פירות מחברין לחלה, אין חוששין על ראית ענינו ע"ש.

ד. ובשו"ת צמח צדק (י"ד סי' רלח) כתב ליישב קצת דעת הבית הלל, אבל להלכה דחה דבריו.

חברת נבחי הש"ס
שע"י ועד מפעל התורה תולדות אהרן
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יום הבחינה
ביום השני הבעל"ט
ב' תרומה - כו שבט

דפי הבחינה
פרק הוהב: מו-מט:
סה"כ 6.5 דפים בלבד

זמן הבחינה
בשעה 9:00 בערב בדיוק
בכל בתי מדרשינו בארה"ק

לימודי חקני!
התנדבותי והתנדבותי את מיני בנים
זאג עזרת ואספארא קרית רוח
ז"י האבן נאמן אנפילין די בינה
פראבירט דאס ארענטע

כעיסה שנילושה במשקין, וחייב בחלה לכל הדיעות ומברך על הפרשת חלה.
 אבל עירב במי פירות אחד מז' משקין כגון יין שמן דבש, לא נחשב כנילוש העיסה במשקין עד
 שיהא רובו משקין^ה.

לעקיך וטארט שאין בו תערובות מים:

והנה ענין זה מצוי הרבה לענין עוגות 'לעקיך' 'טארט' שהרבה פעמים אין מערבין בו מים רק
 ביצים או מיץ פירות טבעי וכדו'.

ולפי המבואר אף כשיש שיעור חיוב חלה מהקמח, אין יכולין להפריש חלה בברכה^ו.

לעקיך וטארט שיש בו תערובות מים:

אך אפילו באופן שעירבו בו מעט מים או שנילוש במשקין, ולכאורה יש להפריש חלה בברכה,
 מצוינו בשו"ת צמח צדק (י"ד סי' רל) שנוטה לפטור הלעקיך כיון שיש בתערובות העיסה רוב כנגד
 הקמח.

והגר"מ קליערס בתורת הארץ (ה"א פ"ד) האריך לטתור דברי הצמח צדק, אבל למעשה מסתפק
 האם יש חיוב להפריש חלה, כיון שבדרך כלל אין שיעור חיוב חלה רק כשנבלל תחלה בכלי גדול,
 ואז עדיין לא חשיב כעיסה, והחיוב חל בשעת אפיה ואז מחולק העוגה לכמה תבניות, ואין בכל
 תבנית שיעור חלה^ז.

ונמצא שבכל אופן כשמפרישין חלה על לעקיך וטארט, אין לברך על הפרשת חלה.

האם מותר לשרוף חלה של עיסה הנילושה במי פירות:

עיסה הנילושה במי פירות בלבד, אין העיסה מקבלת טומאה, שאין מי פירות מכשירין לקבל
 טומאה, ונמצא שלא נגע הקמח במים או משקה, והחלה שהופרש ממנו טהורה, ואסור לשרוף חלה
 טהורה^ח.

אבל כל זה דוקא בקמח שלא רחצו במים קודם שנטחו, אבל בדרך כלל רוחצין החיטים קודם
 שנטחו ונמצא שכבר הוכשר לקבל טומאה ומותר לשרוף החלה^ט.

קמח שהוכן לאפיית מצות ולש ממנו עיסה במי פירות אסור לשרוף החלה:

אך מכל מקום נוגע הדבר למעשה לענין קמח שנטחו לצורך אפיית מצה, שנוהרין שלא לרחוץ
 החיטים מפני חשש חימוץ.

ונמצא שאם נשאר קמח שהוכן לאפיית מצה ולש ממנו עיסה במי פירות, אסור לשרוף החלה,
 ולכן צריך לזוהר לערב במי פירות טיפת מים ואז מותר לשרוף החלה.

ה. כ"כ בשו"ת בעל החכמה (ח"ד סי' יב), ובקובץ מבית לוי (ח"ל חלה).
 ו. והגר"מ קליערס בתורת הארץ (ה"א פ"ד אות ק) האריך לבאר שאף כשמערבין צוקער אין חשיב בתערובות מים, ואף שהצוקער נעשה ממים שבישלו בו
 ירק הסלק, מכל מקום נהפך הנחל לצוקער ואין דינו כמים.
 ז. ואף אם נתאסף אחר אפיה תוך קופסת אחת, כשנתאסף שם על דעת להתחלק לכמה אנשים יש לומר שאין דינו כצוקער סל.
 ח. כמבואר בסי' שכט (סוף ה').
 ט. כ"כ הפתחי תשובה (סק"י).

ע ל ו י נ י מ ש ו ו ת מ ח נ ו נ י מ ע ל ו ו

"זיענו כולם כאחד נעשה ונשמע"

(משפטיים)

א ספציית על עמדה הנאמרת
 דעם וזך 'פרשת משפטיים'
 פאר און אלע לומדי 'עמוד היום'
 אין מסכת 'בבא מציעא' נאכן
 דורך לערנען די 'סוגיות השומרים'
 אין עוסק דיין יעצט אין די
 אנדערע סוגיות פון פרשת
 המשפטיים!

**און אלע רופן
 אויס בקול אחד!
 דעם 'עמוד היום'
 לערנען מיר אלע
 אין יעדן צייט!**

מזרח דינים וליכות סוגיות
 למדור ביתנו במסכת בבא מציעא עד
 הלום שב"ק פרשת משפטיים (א)
 תחום ותמצא לכה"פ 1260

חיה!

אמנם הדור השני לאותם יהודים יקרים, יצאו ברובם מחללי
 שבת וחלקם הגדול אף התבוללו בין הגוים רח"ל, ושאלו
 את הגאון רבי משה מדוע לא עמדה להם לבנים זכות אבות,
 להיכן נעלם המסירות נפש של אבותיהם, הרי הם אבדו את
 פרנסתם בכל שבוע מחדש למען שמירת השבת, וכמעט
 גוועו ברבע, ואיך יתכן שמהם יצאו בנים מחללי שבת?
 הגאון ר' משה ענה להם תשובה גדולה ויסודית:

"היהודי ששמר שבת, אמנם מסר את נפשו למענה
 במסירות-נפש של ממש, אך בהגיע יום חמישי כבר היה
 נאנח: אי, עוד יומיים שבת... מי יודע אם לא אקבל מכתב
 פיטורין, וכך באמצע הסעודה היו שומעים ממנו אנה
 כבדה, וכשאחד מבניו שאלו לפרש האנחה היה משיב
 ואומר: הרי מחר צפוי אני לפיטורין, ולא יהיה לנו מה
 לאכול..."

ילדים אלו ראו לפנייהם הורים שמסרו נפשם על קדושת
 השבת, אבל השבת היתה אצלם למשא גדולה, 'לתשעה-
 באב שבועי', השבת היתה בעיניהם לעול קשה, שמוטב
 אם היו יכולים ליפטר מהעול הזה ר"ל, אנו מתפללים
 'אל תביאני לידי נסיון' ולא נדון אותם היהודים שכמעט
 גוועו מרעב ח"ו, אבל השבת צריך להיות עם חמימות, עם
 ווארימקייט, עם געשמאק.

למרבה הצער, הילדים הללו גדלו כשהשבת מהווה אצלם
 סיבה לגיון ולאנחה, במקום שיהיה "מעין עולם הבא ... ונס
 גיון ואנחה". השבת היה אצלם דבר קשה במיוחד שצריכים
 לברוח ממנה... ולכן אין פלא שכמעט לא יצאו מהם בנים
 שומרי שבת, כי הדור השני כבר לא היה מוכן לאותה
 מסירות נפש...

היה יהודי אחד שפוסט גם הוא מעבודתו, אך ידע איך
 להנחיל זאת לילדיו וזכה לדור מפואר. התשובה נעוצה
 כמובן בשורות הקודמות.

בע"ת מאנסי יצ"ו בארה"ב גר כהיום יהודי יקר בעל
 נכסים, ושמו רבי דוד בודנר הי"ו. הוא נמנה בין גדולי
 התומכים בעולם התורה, מחזיק כוללים, ורודף צדקה
 וחסד, וזכה לדבר נדיר: הוא גם מחזיק תורה וגם זכה לבנים
 ולחננים תלמידי חכמים. כששאלוהו פעם מהי הזכות
 שעמדה לו, דבר שהרבה עשירים אינם זוכים לכך?

סיפר ר' דוד על זקיניו: "זקיני הרב משה בודנר ע"ה, שהגיע
 מפולין לארצות-הברית לפני כתשעים שנה, עבר את
 תלאות הפיטורין וקשיי הפרנסה כמו יתר אחיו בארה"ב,
 ידוע אז השטר 'פיטורין' שקיבל כל מי שלא הסכים לעבוד
 בשבת, רח"ל."

אולם בכל יום ראשון בשבוע, כשהיה חוזר לביתו ומכתב
 הפיטורין בידו, היה נכנס לבית בשמחה עצומה ואף יצא
 בריקוד כשהוא מכריז ואומר: "הנה זכיתי, והקדוש ברוך
 הוא רוצה לתת לי את הברכה מתחת ידו הרחבה והמלאה,
 מבלי שאדקק לאיש, לכן פיטרו אותי מהעבודה... מצדי
 כבר עשיתי מה שיכולתי, יצאתי ידי חובת ה'השתדלות'
 שלי, כי אם זה מפריע לשמירת שבת זה כבר לא בכלל
 'השתדלות', ברור. ובכן, האיך לא אשמח כשזכיתי להקריב
 את פרנסתי על מזבח שמירת שבת..."

לאחר תקופה של כמחצית השנה כבר לא הצליח למצוא
 שום עבודה, ופרנסה אין, לא היה ביכולתו לשלם עבור שכר
 הדירה שלו. משכיר הדירה ריק אותו ואת בני משפחתו על
 חפציו ועל חבילותיו, לתוך הרחוב...!!!

כך הסתובבה משפחת בודנר ברחוב, עם חבילותיהם
 וחפציהם הרבים, עם הבגדים והאוכל המעט להחיות נפשם,
 עם הכרים והכסות שלהם, מבלי לדעת להיכן ללכת...

והנה יהודי אחד ראה אותם מחלון ביתו ושאלם: "לאן אתם
 הולכים?". וענו לו בתמימות: "איננו יודעים!!!"

היהודי התמלא רחמים, וקרא להם היהודי להיכנס לבנין,
 אבל חמלתו היתירה לא עברה על גדותיה... הוא הראה
 להם את קומת המכונות של ההסקה המרכזית, והציע להם
 המקום הזה.

סיכום על שכירת דירה לזוג צעיר ומצא אחרת

ר' משה זוכה לחתן את בנו המופלג בעוד כחודש בשעה טובה ומוצלחת.

אחרי חיפוש ובדיקה אחר דירה ראויה לשמה לזוג הצעיר, מצא 'יחידת דיור' יפהפיה בבעלותו של ר' נחום.

בא בדברים עם ר' נחום על השכירות, וסיכם עמו המועד המדויק של מסירת המפתח, אמנם לא נתן עדיין פרוטה בשביל זה ולא עשה שום 'קנין'.

למחרת, רואה מודעה על דירה שהתפנתה, מתוך בדיקת פרטי הדירה, מתברר שהדירה מתאימה הרבה יותר, הן מבחינת המחיר, והן מצד מבנה הדירה.

השאלה: האם יכול לחזור בו מהדירה הראשונה? והאם הוא דבר של לכתחילה?

דברים - יש בהם משום מחוסר אמנה:

למודנו השבוע (כרך מט'): **דברים** [האומר למוכר שרוצה לקנות ולא נתן מעות] - רב אמר אין בהם משום מחוסר אמנה, ור' יוחנן יש בהם משום מחוסר אמנה. וידוע שהלכה כר' יוחנן נגד רב, וכן נפסק בשו"ע (ח"מ סימן רד ס"ו) **'הנושא ונותן בדברים בלבד, הרי זה ראוי לו לעמוד בדיבורו, אף על פי שלא לקח מהדמים כלום, ולא רשם ולא הניח משכוּן'**.

וכל החזור בו, בין לוקח בין מוכר, אף על פי שאינו חייב לקבל מי שפרע, הרי זה ממחוסר אמנה, ואין רוח חכמים נוחה הימנו.'

ובהמשך הגמרא אמרו שגם המבטיח ליתן מתנה, יש בו דין מחוסר אמנה, אם הוא מתנה מועטת, אבל במתנה מרובה אין דין מחוסר אמנה.

נשתנה השער של החפץ:

ויש לדון, האומר למוכר שרוצה לקנות חפץ מסויים, ובינתיים הוחל החפץ, ורוצה הלוקח לחזור בו, וכן אם הוקר ורוצה המוכר לחזור בו, האם גם בזה שייך דין מחוסר אמנה.

ונחלקו בזה הראשונים, **דעת רש"י** (ד"ה שלא) **ותוס'** (ד"ה מודה) ועוד - שגם בזה יש מחוסר אמנה^א, שדינו כמתנה מועטת. ולעומת זה, **דעת הר"ה** **והרא"ש** (בסוגייתנו) **שבתרי תרעי' אין דין מחוסר אמנה^ב**.

הלכה: הרבה מגדולי הפוסקים נחלקו בזה^ג, איך נוקטים לדינא. וכמה מפוסקי זמנינו כתבו שהיום נוהגים לפסוק להקל^ד, שבנשתנה השער אין בו משום מחוסר אמנה.

גדר 'שינוי השער':

ובגדר 'שינוי השער' שבו נחלקו הפוסקים, יש כמה סוגים: **א.** אם המחיר נשתנה רק במעט וההפסד הכספי מהשינוי הוא מועט - מסתבר להלכה שבוהו כל הדעות מסכימים שאסור לחזור בו.

ב. אם המחיר השתנה בצורה שאינה מצויה כלל - נראה להלכה שבזהו כל הדעות מודים שיכול לחזור בו.

ג. אם השינוי משמעותי והוא אינו חריג מאד - בזה נחלקו הפוסקים כנ"ל^ה.

דרך אגב יש לציין, שאם לאחר שגמרו המקח בדברים נפל לו המקח בירושה או במתנה, או שהתברר לו שיכול להשיגו בחינם - מותר לחזור בו לדברי הכל.

א. ובדברי רש"י משמע עוד יותר, שכל מה שרב חולק שדיברים אין בו משום מחוסר אמנה, הוא שנשתנה השער, אבל אם לא נשתנה - גם רב מודה שיש בו משום מחוסר אמנה. ועי' ריב"א.
ב. באמת פשוט הנמרא משמע שיש בזה דין מחוסר אמנה, שהוכח בגמ' המעשה דר' חייא רב יוסף שמכר מלח ונתיק השער ורצה לחזור בו, ורב פסק לו שנחשב בדברים לבד, ומותר לחזור בו - ועל זה הביא 'דאיתמר רב ר' יוחנן דבדרי' וכו', ומשמע ששלל זה גופא נחלקו, אבל בירושלמי (ה"ט) משמע שאם נשתנה השער אין בו משום מחוסר אמנה, ומפרשים את דברי הגמ' שפסקו של רב שיכול לחזור בו הוא באמת גם אליבא דירוש', כיון שהיה שם שינוי השער, וגורסים 'איתמר' ולא 'דאיתמר', והוא דבר חדש (ראה באריכות בעל המאמר ומלחמות וריב"א).
ג. הרמ"א (שם סי' ע"א) הביא שתי השיטות, ונקט עיקר כחמוריים. והביח והשיך מסתפקים לדינא, וגם בשאר האחרונים לדורותיהם מצונו שיטות לכאן ולכאן.
ד. שרית שבט הלוי (חיד סימן רח) ע"פ דברי החת"ם (ידו"ס סי' רס). וראה בארוכה כל שיטות הפוסקים וטעמיהם בס' 'משפטי יוסף' (הלכות מחוסר אמנה פי"ג).
ה. כל זה מתוך ס' משפטי יוסף (שם, עיי' המקורות בהרחבה).

צריך להתפרסם מתחילה - יכול לחזור בו לפי המקילים. **מתי יש גמירות דעת:** ויש להרגיש, שכל דין מחוסר אמנה, הוא רק כשפסקו דמים ביניהם, אבל בלא פסיקת דמים אין בזה גמירות דעת, ואין בזה מחוסר אמנה.

וכן אם נשאר עדיין פרט אחד שלא הסכימו ביניהם, או אפילו הסכימו על כל הפרטים, אלא שרצה להתייעץ עם מיישדו - אינו בכלל מחוסר אמנה^ו.

ובאופן כללי, נכון לומר תמיד שימכור או יקנה או יתן מתנה 'בלי נדר' [נהכונה 'בלי הבטחה', אף שאין שייך כאן ענין נדר]. דאו לכאורה אין בו משום מחוסר אמנה, בכל אופן שיהיה^ז.

מסקנת הדברים:

א. מוכר וקונה שסיכמו על מקח ביניהם - אסור לאחד מן הצדדים לחזור בו, אף אם לא עשו שום קנין, והחזיר בו הוא 'מחוסר אמנה' [אדם שאינו נאמן], ואין רוח חכמים נוחה הימנו.

ב. דוקא אם סיכמו כבר על מחיר ועל שאר תנאי העסקה, אבל אם לא הגיעו עדיין לסיכום ברור - מותרים לחזור.

ג. אם נשתנה המחיר בינתיים, שהוחל החפץ ורוצה הלוקח לחזור, או שהוקר ורוצה המוכר לחזור - נחלקו בזה הראשונים והאחרונים אם שייך בו מחוסר אמנה, וכתבו כמה מפוסקי זמנינו שנהגו לפסוק בזה להקל [אבל יש מקום גדול להחמיר, ומידת חסדיות ודאי יש בזה].

דוקא שנשתנה השער באופן משמעותי, אבל לא שקרה מקרה חריג. מה שאין כן כשקרה מקרה חריג מאד - לכו"ע יכלו לחזור בהם. וכשתננה השער מעט מאד - לכו"ע יש בהם משום מחוסר אמנה.

ד. נידון הנ"ל הוא גם כשנשתנה 'המצב', או נוסף לו ידיעה שלא היה לו לידע מקודם, שאילו היה יודע זאת בשעה שסיכם, בוודאי לא היה רוצה לעשות העסקה עם זה, כגון ששכר פועלים לעשות מלאכה, ועתה מצא פועלים עם יותר נסיון, או שחבירו וקרובו נתפנה לעבודה - לפי המקילים יכול לחזור בו.

אבל אם לא השתנה המצב, אלא שאחד מהצדדים לא ברך כל צדדי הענין לפני הסיכום, ואחר כך גילה שיכול להרויח יותר במקום אחר, בזה לכו"ע יש משום מחוסר אמנה.

ה. בנידון שאלתנו, אם לא היה לו לידע מהדירה השנייה - דומה לנשתנה השער, ולפוסקים המקילים יכול לחזור בו. אבל אם היה יכול לברר ונתעצל, אין זה נחשב שינוי השער וצריך לעמוד בדיבורו.

ו. טוב לומר תמיד ששומע עם מיישדו על מכר, שאם ירצה יוכל לחזור בו, או שאימרו שיעשה את זה 'בלי נדר', ובוהו לא יהא בכלל מחוסר אמנה.

ט. פתחי חושן (קניינים פ"א הערה ד).
י. ס' פסקי המשפט (סי' דו אות י').

א. ונהפוך הוא: ר' יענקל נכנס לחנות היינות לקנות יין משובה לכבוד פורים. המוכר מציע לו יין יקר במחיר 60 ₪ לבקבוק, ר' אברהם קנה קופסה שליומה ממנו.

אחר כך נכנס ר' זאנוויל, המוכר מציע לו מן היין הזה כשהוא אומר לו: לך אעשה הנחה, תשלם לי רק 59 ₪ לבקבוק.

כשיוצאים, פוגשים את ר' חצקל 'המביץ', כשרואה את מה שבידו ושומע כמה שילמו, נענה: המוכר הונה אתכם, המחיר לזה בשוק הוא 50 ₪ ולא יותר! ודרך אגב, אני הייתי מציע לכם לקנות בחנות שברחוב הסמוך, שם יש יין הרבה יותר טוב!

כששאלו תלמיד חכם, אמר להם: לכאורה מי ששילם 59 ₪ אצלו יש ביטול מקח ויכול לחזור בו, ומי ששילם 60 ₪ הוא יכול רק לבקש דמי האונאה אבל המקח קיים! איך יתכן?

ב. תורה לשמה: איזה פסוק שבפרשתנו נזכר בגמרא השבוע?

לֹא-וּמָצָא אֶת אֱלֹהֵי אָמָן: יַעֲקֹב וְלֹא יָצָא

יְהוָה יְצַדֵּק אֶת-אֲמָן וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב: אֵלֶּיךָ יִשְׁפָּט וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב: אֵלֶּיךָ יִשְׁפָּט וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב

יְהוָה יְצַדֵּק אֶת-אֲמָן וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב: אֵלֶּיךָ יִשְׁפָּט וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב: אֵלֶּיךָ יִשְׁפָּט וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב: אֵלֶּיךָ יִשְׁפָּט וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב

יְהוָה יְצַדֵּק אֶת-אֲמָן וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב: אֵלֶּיךָ יִשְׁפָּט וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב: אֵלֶּיךָ יִשְׁפָּט וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב: אֵלֶּיךָ יִשְׁפָּט וְיִשְׁפֹּט אֶת-יַעֲקֹב

שערים המצויינים בהלכה

נערך ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מוי"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

שאלות ותשובות למערכת

ואם כן יכול לכוין שמתפלל תפילה שניה לשם השלמה, רק שמזכיר הבדלה מפני שלא הבדיל בראשונה, ולא יצטרך לחזור ולהתפלל.

אבל עדיין יש לומר שאף שלא יצטרך לחזור ולהתפלל, מכל מקום לכתחילה אין להבדיל בשניה, כיון שמתפלל להשלמת מנחה אין מקומו להזכיר הבדלה באמצע שמו"ע, וכן מצאתי מפורש בן שורת דברי חיים (וי"ד ח"ב סי' סח) ^א.

המסדר קידושין טעה בנוסח הברכה:

שאלה: בברכת קידושין אומרים באמצע הנוסח זאטר לנו הארוסות, והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין? הייתי אצל חופה וטעה המסדר קידושין ואמר זאטר לנו הנשואות, והתיר לנו הנשואות על ידי חופה וקידושין, וכשמכמה העירוהו על כך, אמר שאין צריך לברך שנית.

תשובה: יש לומר שכיון שהפתיחה והחתימה של הברכה אמר כהוגן, אף ששינה מטבע הברכה באמצע נוסח הברכה, אינו מעכב בדיעבד ^א.

ואף שלכאורה הוציא דבר שקר מפיו באמצע הברכה, שהתורה לא אסרה לנו הנשואות רק הארוסות, מכל מקום יש לפרש כוונתו שאסר לנו הנשואות של איש אחר.

ועוד אף באופן שטעה והוציא דבר שקר מפיו באמצע הברכה, אם נזכר לאחר שכבר גמר הברכה, אין צריך לברך שנית ^א.

החוב לקלוף תפוח שנמרח בשומן איסור:

שאלה: האם יש חיוב לקלוף מהתפוח את קליפתה מפני חשש מריחת איסור על הקליפה.

תשובה: הרבה תפוחים מורחין בשומן שיש עליו חשש איסור שנעשה מבעל חי, וכשנמרח בשומן איסור, לא יועיל לרחצו, וצריך לקלפו.

אבל תפוחים הגודלים כאן ארה"ק, וניכר על ידי שיש על התפוח או על הקופסא פתק מודבקת 'בראשית', אין חשש איסור, כיון שבא"י אין מורחין התפוחים בשומן איסור.

והנה כפי ששמעתי שהתפוחים הנמכרים בחנויות העומדות תחת השגחת הבר"ץ, אף שהן יכול חו"ל, רובו אין בו חשש מריחת איסור, רק שיכול להיות מעט שיש בו חשש מריחת איסור, ואם כן לכאורה יש מקום להקל שהתפוחים שיש עליו חשש איסור, בטיל ברוב היתר, כדין תערובות יבש ביבש מין במינו שבטיל ברוב.

אבל באופן שאין לו טורח וקושי כל כך לקלוף התפוחים, יש לומר שחשיב כדין דבר שיש לו מתירין, כיון שיכול לסלק החשש איסור, ודבר שיש לו מתירין, אין לו ביטול.

ב. זיל שם, אם שכח לומר הבדלה בראשונה, בוודאי לא יאמר בשניה שהוא בא להשלמה, ואסור להפסיק בה עכ"ל.
ג. כן מפורש במשנה סי' סח (ספי"א) שאם לא שניה פתיחה וחתימה הברכה, אף ששינה או דילג באמצעות הברכה, אין בזה עיכוב ודעבד, וזלח כשלא הזכיר ברית ותורה בברכת המזון שמעכב בדיעבד ע"ש.
וראיתי ברש"י משנה הלכות (וי"ד סי' מז ומח) שנשאל על שאלה זו, והורה שחשיב כשינוי משבש ונוסח הברכה, ולא יצא. אבל אם כבר בירך ברית נישואין, אין יוכלו עוד לברך, כיון שכבר עבר וזמן הברכה עכ"ל, אבל לא הבינותי דבריו בזה.
ד. כמו שהביא במשנה סי' קח (ספי"ה) מודברי החיי אדם (כלל בה דין יא).

הקדימו לקרות פ' שקלים בשבת מברכים אדר:

שאלה: רוב השנים קורין פרשת שקלים בשבת מברכים אדר, אבל השנה קורין פרשת שקלים בשבת ר"ח אדר, ורציתי לדעת מה הדין אם טעו והקדימו לקרות השנה פרשת שקלים בשבת מברכים אדר, האם יש להם לחזור ולקרות פרשת שקלים בשבת ר"ח אדר.

תשובה: לכאורה היה שייך לומר מסברא שאין צריכין לחזור ולקרות שנית, שהרי בכל שנה קורין פרשת שקלים בשבת מברכים אדר, ויעיל הקריאה בדיעבד שקראו בשבת מברכים אדר.

אבל הגר"י פלאגי בספרו יפה ללב (ח"ג סי' תרפ"ה אות א) כתב שאם אירע כך, צריך לחזור ולקרות בשבת ר"ח אדר, כיון שקבעו חז"ל בשנה זו לקרות בשבת ר"ח אדר, והקדימו לקרות, חשיב כאילו לא קראו כלל, וקורין שנית ^א.

ביצה שקיבלה טעם בשר ותחב בה מזלג חלבי:

שאלה: ביצה מטונגת רותחת שנפלה על הכיריים, והיה שם רטיבות של מרק בשר, ואחר כך תחב בביצה מזלג חלבי שאינו בן יומא.

תשובה: ביצה המטונגת קיבלה טעם בשר על ידי הרטיבות של המרק בשר, אבל מותרת באכילה אף שתחב בה מזלג חלבי, כיון שהיה המזלג אינו בן יומא, ונבלע בביצה טעם פגום של חלב.

וגם שאין צריך להגעיל המזלג מפני בליעת טעם בשר שנבלע לתוכו מהביצה, שאין בלוע כחוש יוצא מחתיכה בלי רוטב, ונמצא שלא נבלע במזלג טעם בשר הבלוע בביצה.

לא הבדיל בערבית האם יבדיל בתפלת השלמה:

שאלה: אחד שנאנס ולא התפלל מנחה בשבת וצריך להשלים התפילה לאחר ערבית במוצ"ש, והנה במוצ"ש שכח לומר 'אתה חוננתנו' בתפילת ערבית, ונתעורר בספק האם יאמר 'אתה חוננתנו' בתפילת השלמה.

תשובה: מבואר בסי' קח (ספי"ה) שאם אחד צריך להשלים התפילה ולא הבדיל בתפילת ערבית, והבדיל בתפילת השלמה, לא יצא חובת תפילת השלמה, וצריך לחזור ולהתפלל תפילת השלמה.

והטעם: שהמקדים להתפלל תפילת השלמה קודם תפילת חובה, לא יצא ידי חובתו.

ואם כן כיון שלא הבדיל בראשונה והבדיל בשניה, גילה דעתו שתפילה הראשונה התפלל לשם השלמה, ולכן לא הבדיל בתפילה ראשונה ולא יצא תפילת השלמה. - ונמצא לכאורה שאם שכח להבדיל בערבית, אין יכול להבדיל בתפילה שניה, שאם יעשה כן, יצטרך לחזור על תפילה ראשונה.

אבל באמת מבואר במשנה"ב (ספי"ט) שאם הבדיל בשניה ולא הבדיל בראשונה, אבל נתכוין להדיא שתפילה הראשונה מתפלל ערבית, ותפילה שניה השלמה רק שטעה להבדיל בשניה ולא בראשונה, יצא ידי חובתו.

א. ובכפ החיים (ספי"ה) העניק דבריו להלכה.

"כאן יש לכם הרבה מקום להניח מזרונים להניח את גופכם לשעות הלילה", הצייע להם ברוב נדבת לבו...

אבל הם הסכימו ובלבד שיהיה להם קורת גג לראשם, להמשיך איך-שהוא לחיות, עד שיסתדרו... וכך עשו!

באחד הימים עבר שם ברחוב איזה יהודי אמריקאי, וראה ילדים כושים משחקים ברחוב ומדברים ב...אידיש! הוא ניגש אליהם ושאל אותם מנין להם השפה הזאת. וענו לו בצחות: "בוא גם אתה לגור אצלנו שבוע ימים, וגם אתה תהיה כושי דובר אידיש...".

היהודי הלך אחריהם, וכשהגיע לחור המגורים שלהם, הדזעזע! לנגד עיניו חיים בני משפחה שלמה על הרצפה, ועוד בחור המכונות, יחד עם כל הרעש והפיח שהן מייצרות, וכל כולם שחור...

נכמרו רחמי האיש, הוציא פנקס ורשם צ'יק על סך 500 דולר, שהיה סכום עתק בימים ההם, והגיש אותה להרב בודנר באמרו:

"הנה שלך לפניך, קנה לך בכסף זה בית! וגם תפתח עסק פרטי משלך, וכך לא תצטרך לעבוד בשבת!". (הלאו עלינו...).

בשמחה רבה נטל הרב בודנר את הצ'ק, ורץ לב"ב להראות לה, כדי שתבוא להודות לאתו יהודי. מרת בודנר ע"ה הסתכלה בהתרגשות על הצ'ק, אך מיד שאלה את בעלה: "האם יהודי זה שומר שבת הוא?"

האשה המשיכה להסביר: "הרי יהודי זה מציל את חייו, הוא נעשה בזה שותף לגידול ילדינו! ובכן, אינני מוכנה לעשות שותפת בגידול הילדים עם מחלל שבת...!".

יצא זקני ר' משה אל השליח שרצה להיטיב אתם, ולאחר התנצלות שאל את פיו האם הינו שומר שבת. ענה היהודי שאין לו ברירה, אם הוא רוצה שיהיה לו במה להתפרנס חייבים לעבוד שבעה ימים בשבוע...

זקני החזיר לו את הצ'ק בתודה, באמרו כי אשתו מסרבת לקחת את הצ'ק, הוא אומרת שאיננה מוכנה לגדל את ילדיה מכסף של חילול שבת!

הגביר הלך לביתו כשדעתו זחוחה עליו. הוא סיפר לבני ביתו בתמהון ובשחוק איך ראה כושים דוברי אידיש, ואיך אשה תמימה הסכימה לוותר על סכום עצום, שיכול היה לייצב את כל מצב פרנסתם מהחל ועד כלה, בגלל שאינה חפצה לקבל כסף ממחלל שבת.

אשתו שמעמה את הסיפור, ברחה לחדרה ופרצה בככי מ...

לאחר שעה ושתיים יצאה לבעלה ואמרה לו: "האה, גם אתה הגעת מפולין, גם אתה שמרת פעם את השבת, אך לאט לאט התחלת לזלזל עד שהפכת למחלל שבת גמור. חשבת לתומי, שאי אפשר לחיות כאן באמריקה בשום אופן בדרך אחרת, אך הנה רואה אני שאפשר להתמסר ולשמור שבת כראוי. אם כן, אינני מוכנה יותר לחיות עם מחלל שבת!".

שמע היהודי וחשב לעצמו: האשה הרי נפעלת בכח הרגש, היא שמעה סיפור והיא מתרגשת... עד שבת זה 'עבור לה'...

אולם הגיע יום חמישי, לפני שיצא לעבודה, והנה אשתו עצרה אותו על ידי הדלת ואמרה לו: "תחליט, או שאני יוצאת לעשות קניות לשבת או שאני חוזרת להריו!".

ראה היהודי שהיא מתכוונת ברצינות למסור עצמה לגמרי לשמור שבת, וקיבל על עצמו על-אתר לשמור שבת!

משפכו הוא ואשתו לשומרי שבת כדת וכדין, אמרה לו:

"עכשיו טול את הצ'ק, ולך למשפחת בודנר. כעת הם יקבלו ממך את הכסף! אתה שומר שבת וראוי להיות שותף שלהם בגידול ילדיהם!".

ואכן כך עשה.

למרה הפלא, נכדו של הסבא הרב משה בודנר ע"ה ונכדתו של אותו יהודי נדיב לב, ששב בתשובה שלמה בזכותה של שבת קדש, הם לא אחריים מ' דוד בודנר ובני ביתו!!!

פתרון לברור בשבת על ידי הערמה:

שאלה: הרוצה להוציא בשבת חלה מתוך המקפאי כדי שיופשר ויהא ראוי לסעודה שבת, וצריך להוציא כמה שעות קודם הסעודה, והחלה מעורבת בתוך שאר מאכלים הנמצאים שם במקפאי, האם מותר להוציא כיון שאין בורר לאלתר.

תשובה: שמעתי שיש פתרון, כיון שבדרך כלל החלה ארוחה בשקית ניילון, ואם כן יכול לברור החלה ולהשתמש מיד בשקית הניילון לאיזה שימוש, ונמצא שביורר לאלתר.

אבל פתרון זה תלוי בשאלה האם התירו לברור לאחר זמן ולהערים לאכול קצת מיד, הנה הביה"ל (סי' שיש סעיף ד' ד"ה מתוך) כתב לענין הבורר עצמות מתוך האוכל שיש בזה חשש מפני בורר פסולת, שיכול לברור העצמות ולמצוץ כל עצם לפני שזורקו ע"ש, ומשמע שיש להקל על ידי הערמה.

אבל מדברי החו"א (סי' נד ד' ט' שחולק ואוסר לברור עצמות אף שיכול למצוץ העצמות, משמע שלא סמך על הערמה בענין בורר.

האם מותר לערות משקין לכלי שני:

שאלה: האם מותר לערות משקין לתוך כלי שני רותח.

תשובה: אף שאסור ליתן דבר שלא נתבשל בכלי שני מפני חשש קלי הבישול, מותר ליתן מים שאין בזה חשש קלי הבישול.¹

ובשו"ע הרב (סי' שיש סעיף יב) כתב שהוא הדין שאר משקין כגון שמן חלב יין דבש וכדו' מותר ליתן בכלי שני.

ובמשנ"ב (סי' שיש סק"ט) משמע שעל המשקין חששו משום קלי הבישול, ולא הקילו רק במים בלבד, אבל בשו"ע סי' שיש (סעיף יג) מפורש להקל גם בשאר משקין שאין בזה חשש קלי הבישול.²

לברך ברכת שבע ברכות כשלא טעם בסעודה:

שאלה: נכנסתי לשמחת נישואין ולא אכלתי כלום וכיבדו אותי בברכה אחת משבע ברכות.

תשובה: יש שחששו שאין לברך רק מי שאכל פת ובירך בהמ"ז, שהברכות הן הוספה לבהמ"ז.³

אבל המנהג לברך אף מי שלא טעם כלל בסעודה.⁴

האם הכלה צריכה לברך בהמ"ז קודם ז' ברכות:

שאלה: האם צריך לזוהר שהכלה תברך בהמ"ז קודם שאומרים שבע ברכות.

תשובה: נוהגין להביא הכלה לשמוע הברכות אף שאין בזה עיכוב מדינא,⁵ אבל לא מצאתי מקור

ה. כמבואר בסי' שיש (סעיף יב).

1. ובשו"ת חשב האפור (ת"ז סי' מ) שנתפשט המנהג להקל כדעת השו"ע הרב שאין במשקין משום חשש קלי הבישול, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ת"ז סי' קכז) שרבים נוהגין להקל בזה.

2. כ"כ בשו"ת חשב האפור (ת"ז סי' מ) שחמה על מנהג העולם לכבד ברכה אף מי שלא אכל פת בסעודה.

3. בקובץ מביט לוי (ת"ש עמ' ענף) שנוהג העולם להקל, ובתשובות ודנהגות (ת"ז סי' מ) כתב שראה פעם הקהילה יעקב שביורר אף שלא אכל בסעודה ושאל לו על זה והשיב שסומך להלכה על מנהג העולם.

4. כ"כ הרש"ל (תשובות פ"א סי' כ) וז"ל, מנהג יפה, כשמברכים ברכת חתנים, דהיינו כל ז' ברכות, שמולכים הכלה במקום החתן ע"כ, ומשמע שאינו מעכב כלל.

שאלות ניתן לשאול בכל מכמני ההלכה במערכת 'קול התורה': מס' 700-722-02-3 ואח"כ * כמובן ניתן להתקשר להעורך הגאון המו"ז שליט"א: 05331-21-571

שצריכה הכלה לברך קודם בהמ"ז.⁶

לברך שלא עשני גוי - או שלא עשני עכו"ם:

שאלה: יש שתמחו על הנוסח לברך 'שלא עשני גוי' שהרי גם ישראל נקרא הרבה פעמים בפסוק 'גוי' - ומעידים על החפץ חיים זצ"ל שהיה נוהג לברך 'שלא עשני עובד כוכבים'.⁷

תשובה: הגר"ש קלוגר בשו"ת האלף לך שלמה (א"ח סי' לד) כתב שהנוסח 'שלא עשני עובד כוכבים' אינו נכון, שמשמע מזה שאין מוציאין מכלל רק נכרי שאינו עובד עבודה זרה.

ועל גוף התמיהה שגם ישראל נקרא גוי, כתב שאינו קושיא כלל, מפני שכללות ישראל נקראים גוי קדוש, גוי אחד וכו', אבל איש אחד ישראל אין נקרא גוי, אבל הנכרי אפילו אחד נקרא גוי, וכשאומר שלא עשני גוי, על כרחך הכוונה על נכרי.⁸

1. בררכי חיים (אות קכז) הובא שהגה"ק מצאנו ז"ע נהג לזוהר להביא הכלה קודם בהמ"ז, ולבאורה הטעם שלא לעשות הפסק בין בהמ"ז לשבע ברכות, אבל אין מפורש שם שהקפידו שתברך בהמ"ז.

2. בספר הצדיק ר' שלמה בלך זצ"ל (עמ' מ) העיד שכן נהג רבו החפץ חיים זצ"ל.

3. וכתב שם הטעם ז"ל, ישראל הם מעולם היחוד, אבל הגוים הם מעולם הפירוד וכו', ודבריו כיון דכל אחד היו דבר בפני עצמו נקרא כל

וסיים שהמשנה מנוסח 'לא עשני גוי' עתיד ליתן את הדין.⁹

הנחת מיחם של מים ליד קדירה של טשאלנט:

שאלה: בשבת מניחין אצלי על הפלטה קדירת הטשאלנט וסמוך אליו ממש עומד מיחם של מים למוזג ממנו מים לשתית קאווע, ולבאורה יש לחוש שבשעה שנוטלין כיסוי הקדירה של הטשאלנט, יוצא ממנו זיעה בשרי ונבלע במיחם הסמוך, כיון שהמיחם גבוה יותר מהקדירה, וכשעולה הזיעה נבלע במיחם העומד לידו.

תשובה: בשו"ת ה"ב (חדשות סי' כד) כתב שהזיעה שעולה במקום מגולה שיכול להתפשט גם לצדדים יש לומר שאין בכוחו ליבלע כלל, ואף שנוהגין לחוש שנבלע אין להחמיר רק כשנמצא מאכל על גביו ממש, שאז הזיעה שדרכו לעלות למעלה נבלע בו כשהזיעה רותח בשיעור יד סולדת.

ונמצא כיון שאין המיחם עומד על גבי הקדירה רק סמוך מן הצד אין לחוש.

אחר מהם גוי, אבל בישראל כל אחד היו רק חלק קטן מן הכלל, לכך לא נקרא יחיד בפני עצמו בכלל גוי עכ"ל.

2. וכן בתשובות ודנהגות (ת"ז סי' כ) כתב מעצמו כדברי הגר"ש קלוגר שם.

חבורת נבחני הש"ס

שע"י ועד מפעל התורה תולדות אהרן בנשיאורת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ב ע ז א ש י י ת

שמחים אנו להציג בזה סדר הסגנון החדש בחברת 'נבחני הש"ס'

שהוקם בעת צעמד ההוד והדר 'כבוד חכמים ינחלי עפי' הכוונתו ובהתייעצותו של כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

- א. יום הבחינה הראשונה, בסגנון החדש, - יתקיים א"ה ביום שני, פרשת תרומה, כ"ו שבט הבעל"ט, בשעה 9:00 בדיוק.
- ב. אופן עריכת הבחינה, יהא בנוי בע"ה בצורה מיוחדת השווה לכל נפש ונפש.
- ג. דפי הבחינה בפרק זההב: מד - מט: (כולל) - סה"כ: 6 1/2 דפים. [כמו"כ יתקיים בחינה נפרדת על כל פרק המפקיד לנבחנים הותיקים].
- ד. מקומות הבחינה: בכל בתי מדרשינו בארה"ק ובח"ל, - בשעה הנ"ל.
- ה. לעידוד הבחינות - בזמנו - הגרלה מיוחדת במינו לאלו שיחזרו ג' בחינות הבעל"ט בזמנו, על נסיעה לקריסטיר בהילולא קדישא ג' אייר הבעל"ט. [לאילו שמאזיח סיבה שהוא לא הספיקו להחזירם בזמנו, - ניתן להחזירם לכל המאוחר עד למחרתו בשעה 12:00 בלילה, אצל הגבאים די בכל קהילה וקהילה, או לתיבת-הבחינות' שבכל בתי מדרשינו].
- ו. וכן במטרה לעודד הבחינה - ברבים - הגרלה נוספת עבור צורכי חג הפסח הבעל"ט, לכלל אלו שיערכו ג' הבחינות בעת הבחינה בבניהמ"ד.
- ז. לאור שמאת נפשו של כ"ק רבינו עט"ר שליט"א לחזק ולעודד "החזרות", אלו שמתפתחים בסדרי החזרות יקבלו בע"ה תשורה הסתר הנודע לתהלה למופת "איהו נשך המבואר-ברית מפחס, - המבאר סוגיות הגמרא באר היטב, - עד ליכון הלכה למעשה כהיום, לקראת התחלת הפרק בחודש הבעל"ט. [כלל החברים שמתפתחים בחזרות ניתן למלאות השתתפותם במשבצת מיוחדת' שעל הבחינה].
- ח. לאלו ששוהים בחו"ל או מכל סיבה שהוא, ניתן לקבל ולהחזיר הבחינה בפסק א' בת"ד, - ועליהם לפנות בקשתם במעמד מועד אצל גבאי הקהילה, - או אצל הרה"ח ר' יואל סאקס שליט"א יו"ר טלפון: 050-417-0347
- ט. לרבים השואלים: נבחנים חדשים שיובחנו ג' ח'דשים, יזכו גם הם להזכיה הנדירה להתברך בברכת הבנים אצל אבינו רוענו שליט"א בליל שב"ק. [כמו"כ נבחנים ותיקים שטרם זכו להתברך, עליהם להודיע לגבאי הקהילה, - או לדיי הרה"ח ר' יואל סאקס שליט"א, בטלפון הנ"ל].
- י. חכם עיניו בראשו: לנצל את ימי שישי ושב"ק וכן ימי ראשון ושני הבעל"ט לחזור על העמודים שוב ושוב, וכך יהא תשובותיך ברורים כשמלה, ותרגיש בזה שמחה וסיפוק נפשי.
- יא. עצה טובה קמ"ל: לסכם מדי יום מיד בסיום לימודך 'הבחינות עזר' בקו הטלפון 'קנין התורה' (ראה שינוי במספר: 05-3136-700), ובו יהא לך קל יותר לענות על הבחינה ביתר בהירות.

ככנו ופיקורה רכב: חבורת נבחני הש"ס ועד מפעל התורה תולדות אהרן

בית תלמוד להוראה

דיני ממונות

הרה"ג ר' **אברהם דימאנט** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05331-48-453

הרה"ג ר' **שמעון עוזר** ברא"מ ווייס שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05484-76-940

כיבוד אב ואם ובין אדם לחברו

הרה"ג ר' **יואל רובין** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05276-30-126

רביית ועיסקא

הרה"ג ר' **מרדכי מנחם סימון** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05484-80-936

הרה"ג ר' **מיכאל אליעזר** ברש"ב שפיצר שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05484-68-717

הרה"ג ר' **אהרן ברייב** בר"ג לויפער שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05484-63-582

ברכת הנהגין וסעודה

הרה"ג ר' **מנחם מענדל גוטליב** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05271-93-503

הפרשת חלה

הרה"ג ר' **שמעון דוב ברנדסדורפר** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05331-71-244

הרה"ג ר' **אפרים גוטליב** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05276-53-708

דיני יחוד

הרה"ג ר' **ישראל ברייב ברנדסדורפר** שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05832-50-969

הלכות מזוזה

הרה"ג ר' **אפרים גוטליב** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05276-53-708

הרה"ג ר' **אברהם מרדכי קאהן** שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05271-22-451

דיני מוקצה

הרה"ג ר' **יצחק אייזיק ברייב שטיינברגר** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05276-20-202

הלכות יום טוב

הרה"ג ר' **עמרם הלוי וואלעס** שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05341-03-766

תפלה וקריאת התורה

הרה"ג ר' **יהודה ארי' סאקס** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05041-03-166

הגעלה וטבילת כלים

הרה"ג ר' **נפתלי ברייב שטיינברגר** שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05832-99-809

הלכות ציצית

הרה"ג ר' **ישראל יצחק גוטליב** שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05276-96-741

אמירה לעצום

הרה"ג ר' **דוד גולדשמיד** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05276-03-510

הדלקת הנרות

הרה"ג ר' **שמעון דוב בר"מ בלום** שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05485-19-899

שכירת בתים

הרה"ג ר' **אליהו גוטליב** שליט"א
 רב ב"משיב כהלכה"
 פל: 05041-52-017

רפואה בשבת

הרה"ג ר' **יחזקאל בהג"ר סאמעט** שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05485-02-387

מחזיק קדוש

(אמירת דברים שבקדושה במקומות שאינם קדושים - והפסוקים)

הרה"ג ר' **אברהם בהג"ר היימליך** שליט"א
 מורה בי"נתיבות הוראה"
 פל: 05341-25-253

דיני ממונות

הרה"ג ר' **יואל רובין שליט"א**
 מרבי משיב כהלכה ב'כיבוד אב ואם' ו'בין אדם לחברו'

לנהוג במנהג אבות אחר מותם האם יש בזה ענין כיבוד אב:

שאלה: רציתי לברר אם בזה שהנני מתנהג כמונהג אבותי אחר פטירתם, בענינים שידעתי שהם היו עומדים על זה בחייהם, האם הנני מקיים בזה מצות כיבוד אב, וכן הדבר נוגע לכיבוד זקונו, האם בזה שהנני ממשיך מנהגיו בקודש, יש בזה צד מצוה משום כבוד זקונו.

תשובה: הנה לא מצאנו ענין זה מפורש בדברי הפוסקים, אמנם כן הוא מנהג העולם כי לאחר הסתלקות ההורים או אבות המשפחה, מעוררים שיאחו בני המשפחה בדרכי האבות, ולהמשיך באותן המצוות שהתחילו הם בעשייתם. והנה לגופו של ענין כל דבר טוב שעושים הבנים, מועיל לטובת נשמת ההורים בג"ע, וכדאינתא בוזה"ק (ס"פ בחוקים) כי עי"ז מושיבים את האב בכסא של כבוד בגן עד"ן, ומבואר מלשון הוזרה כי אף באופן שאין

א. ויל הוזרה ואי הוזרה ברא אול ברח מישו וחקן עבודו, היא דא אוקי לאביו, אוקי

הבן מכיון לעילוי נשמת אביו, אלא עצם הדבר שמתנהג בדרך ישרה, הוא הגורם נחת רוח לנשמתו בג"ע.

ומכל מקום באופן אשר אלמלא היה אביו נוהג בה לא היה הבן נוהג בה, ומנהג אביו הוא הגורם לו להחזיק במנהגו, יש לומר כי מאחר שאביו הוא הגורם לו לנהוג כן, הנה כמו שבחיים חיותו הגורם לרבים לעשות מצוה יש לו חלק במעשהו לטוב ולמוטב, כדאשכחן בדוכתי טובי, כמו כן משאחר שלמדום ממעשי האב לאחר מותו נמצא יש לו חלק בעשייתם, וזה עדיף מסתם עשייה שעושה לעילוי נשמתו, שאין לאב מצד עצמו חלק בעשייתם, כתבנו זה מסברא לכאר מנהגם של ישראל, מלבד ממה שיש בכל זה משום דבקות במסורת אבות.

ושוב העירונו¹ דיש לדמות זה למה שמצינו בהל' כיבוד אב"י שיש להשתדל בכל מה דאפשר לגרום הזכרת

ליה בהאי עמלא גבי בני נשא. אוקי ליה בהוואו עמלא גבי קבידה. וקביה חייס עליה, ואותיב ליה בכרטיסא דיקריה דאי.

ב. ע"י שבת (ת"ח) במעשה בני עלי שיעבדו מהקריב הקינים בומם, והנה הרבה, ע"י דברים נראים כמתבארי ובה"ס דלפי שדו לוקים שאחרי מות יהושע לקשור חבלים של ברזל במתניהם ולהנהיג בניהם לעמלה מארכובנותן וחותן בכל עיריות ישראל לחזקן תורה כישאל דום לא עשו, לכן כל אלו שנחרגו במעשה פלגש נבכעה נחשבו להם כאילו הם הורגו אותם, ע"ש בלשון מורה נבוכה טרבה.

ג. ידיו הרה"ג ר' אברהם יעקב ראטה שליט"א.

ד. בנ"מ וקייסין לאו השמע דבר אביו לוקים לא יאמר שלחנו בשביל עצמו מהרזני בשביל עצמו פטרונו בשביל עצמו, אלא כולו בשביל אבא וכה"ל בשו"ע י"ד סי' ט"ו. ולשון התנאים (פ"ה ה"ה) הוא, לעולם יכלל כלבנו דבריו שהוא חושש בכבוד אביו שהוא חתיא ממנו. ע"כ.

יתרון דעת - ידיעות ופרפראות סביב העמודים הנלמדים השבוע

בני עמודי

רבינו ה'טורי זהב'

מתי נפגש הט"ז עם הש"ך? ומה פשר המילים בראש דפי השו"ע 'מגן אברהם נ"י' - ט"ז מגן דוד?

ליומא דהילולא כו שבט (שנת תכ)

עם הבעל ט"ז איש לו בלבי איו טינא עליו, חיברתי השגות על ספרו, כי הלא נודע לכל כי נתקיים בנו 'את והב בסופה', והתורה מחזרת אחר אכסניא שלה, שנעשיית אכסניא להבעל ט"ז והיא אצלו שלשה ימים, וכברתו כבוד גדול, אשר לא יאומן כי יסופר, וגם הוא נתכבד בי הרבה, עד שנשקני על ראשי ושמח בי ממש כשמחת בית השואבה...'

חיבורו של רבינו - 'טורי זהב':

החיבור על יורה דעה - הדפיסו רבינו בעצמו בלובלין בשנת ת"ו, וכאמור כבר בחיי רבינו הגיע החיבור לידי הש"ך וכתב עליו השגות. בשנת תל"ז נדפס הט"ז והש"ך ביהוד זה לעומת זה והשו"ע באמצע.

לעומת זאת, חלק אורח חיים - נדפס שנים רבות אחר פטירת רבינו, בשנת תנ"ב, וכיון שדפיסהו ביהוד עם הימגן אברהם, קראו את שם חיבור רבינו 'מגן דוד', ונקראו שניהם 'מגני ארץ' (ויש לציין שבמקורו היה שמו של החיבור מגן אברהם - 'ר' ישראל, ראשי תיבות 'ר' יפה של ר' אברהם לוי, ורק בנו של המג"א שהדפיסו נתן לו השם 'מגן אברהם', והוא הר"ת נ"י בראש הדין).

וזיהו הסיבה שרבינו המגן אברהם אינו מביא אף פעם את הט"ז על אורח, ומה שמביא הוא רק מהט"ז על יורה דעה, כי כאמור לא נדפס כלל לא בחיי הט"ז ולא בחיי המג"א.

אמנם כמה אחרינים מביאים דבריו לפני שנת תנ"ב, כדוגמת הא"ר והמקור חיים.

החיבורים על חו"מ ואבן העזר ג"כ לא נדפס על ידי רבינו, אלא שנים רבות מאוחר יותר [חלקו הראשון של החיבור על חו"מ נדפס על ידי 'החכם צבי'].

מגדלות:

רבינו הפני יהושע בהסכתו לט"ז אבה"עו, כותב עליו שבחים מופלגים: 'דברי פי חכם כדברנות ומסמרות נטועים... שכבר נתפרסמו חיבוריו והוראותיו בכל תפוצות ישראל ולאורו אנו הולכים, שהלכה כמותו ברוב המקומות, שהוא גדול שבאחרונים וראשון שבראשונים שאין למעלה ממנו'.

רבינו בחיבוריו מביא חידושים שנתגלו לו בחלום (א"ח תקפה ז. חר"מ ס"ס פח).

מקובל מפי צדיקים, שלכן לשונו של הט"ז קשה בהרבה מקומות, לפי שכתב כל דבריו על פי קבלה, וצירופי שמות הק'. וכן אם נמצא איזה הלכה שאין להבין כל כך ע"פ פשוט, יש לו מקום גבוה ע"פ נסתרות התורה.

ומובא בס' 'אוצר החיים' בשם הרה"ק מבארטוב זצ"ל, שהיה מנהגו של רבינו הרה"ק מצאנו ז"ע כשהיה הולך לישן, היה אומר קודם קרי"ש בוד"ל: 'היה לנו רמב"ם שהיה יחיד בחקירה, היה לנו האריז"ל שהיה יחיד בקבלה, היה לנו ה'טורי זהב' שהיה יחיד בנגלה - על דעתם הנני אומר 'שמע ישראל', וגמר קריאת שמע שעל המיטה...'

[מקורות: ס' שמות חכמים, ס' זכרון לברכה]

מבי מדרשא

בירורי הלכה שנתלכנו בשיעוריו של הגאון ר' ברוך יהודה היימליך שליט"א מר"צ בהעדה החרדית ומרביני קהילתנו הק'

מהו כוונת ה'שמות' המעכבת בקריאת שמע? (ב)

שאלה: מהו כוונת השמות שצריך לכוון בקריאת שמע, ואיזה כוונה מעכבת?

• ההלכה •

א. צריך לכוון בשעת הזכרת שם הוי"ה, פירוש קריאתו שהש"ת 'אדון הכל', וגם יכוין בכתיבתו שהוא 'היה הווה ויהיה'.

[ובשאר מקומות בתפילה, נחלקו האחרונים אם צריך לכוון גם כוונת 'היה הווה ויהיה'].

ב. אם כיוון רק הכוונה שהוא שמו של הש"ת: "יא שלא יצא ידי חובת ק"ש. אמנם דעת רוב הפוסקים שבדיעבד מספיק כוונה זו.

• בירור הלכה •

חיוב הכוונה בהזכרת שם ה':

כתב רבינו בחיי (ויקרא כ"ד ז'), וז"ל: "כשהוא מברך את ה' [צריך] שיתבונן תחילה בלבו בפירוש אותיות ה', ובמה שהן מורות ולכוין בהם במחשבתו, ואח"כ יברך את ה' ויזכירו בפיו". וכן פסק בשו"ע (א"ח סימן ה' סעיף א'), שבכל פעם שמזכירים שם ה', צריכים לכוון פירוש.

[ובספר יסוד ושורש העבודה (שער ב' פרק ב') הוסיף לומר שהמזכיר שם ה' בלא כוונה בלא ידיעתו כלל, כי נקרא מוציא שם שמים לבטלה, שלא הוציא מפיו שמות הקדושים של בוראנו ית' ויתעלה באימה וברתת, מה גם בלא ידיעת מחשבתו כלל].

יכוון פירוש ה' ככתיבתו:

ומהות הכוונה כתב בשו"ע (א"ח סימן ה' סעיף א') וז"ל: "כשיזכיר השם, יכוון פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל, ויכוין בכתיבתו ביו"ד ה"א שהיה והווה ויהיה, ובהזכירו אלקים, יכוין שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כולם" עכ"ל.

ונמצא לפי דברי השו"ע שבמקום שכתוב הוי"ה אע"פ שקוראים אדני", צריך לכוין בו גם כפי כתיבתו, שהוא 'היה הווה ויהיה', בנוסף לפירוש הקריאתו שהוא 'אדון הכל'.

מקור דברי השו"ע:

ובביאור הגר"א (שם ד"ה ויכוין) הביא שמקור דברי הטור והשו"ע "הוציאו מדברי הרבינו יונה בספר היראה, שכתב אצל פסוק ראשון שבק"ש: ובכל אחד משתי שמות האמורים בפסוק ראשון, יאריך עד שיחשוב היה הווה ויהיה. ואח"כ כתב: ובכל פעם בהזכירו שם המיוחד, יחשוב בו פירוש קריאתו, שהוא אדון הכל".

הגר"א: אי"צ להרהר כלל על הכתיבה:

וכתב הגר"א לחלוק על דברי השו"ע, בזה"ל: "אבל משמע שם (בספר היראה) שאין צריך לחשוב אלא פירוש קריאתו, רק בק"ש ששם ב' השמות מורין על היה [הווה ויהיה], וכן עיקר לפי עומק הדין, כי בכל הולכין אחר הקריאה, ואין צריך להרהר כלל על הכתיבה, אף שיש בהכתיבה סודות גדולות והם הלכה למשה מסיני" (והר"ד במ"ב, שם ס"ק ג').

[והוסיף הגר"א: "וגם אם בא לחשוב פ"ל כתיבתו, אין פירושו כן (היה הווה ויהיה), אלא נמצא קיים"].

ביאור ראיית הגר"א:

כוונת הגר"א להוכיח מדברי ספר היראה (לרבינו יונה) שאין צריך לכוון 'היה הווה ויהיה' בכוונת השמות, שהרי כתב שם בספר היראה: "ובכל פעם בהזכירו שם המיוחד בכל התפילות יחשוב בו פירוש קריאתו שהוא אדון הכל", ורק לגבי קריאת שמע כתב: "ובכל אחד ואחד משתי שמות האמורים בפסוק ראשון יאריך עד שיחשוב בלבו היה הווה ויהיה", וא"כ מוכח שכוונה זו מיוחדת רק אצל ק"ש.

"בשמות הקדושים לא שייך פירוש המילות":

והנה בשו"ת אגרות משה (חלק ג' סימן ה' אות ב') הוכיח "שבשמות הקדושים לא שייך עניין פירוש המילות, דאין שם המפורש בחשיבות שם מצד שפירושו הוא

[אמנם בתשובות והנהגות כתב (חלק ג' סימן כ"ה ועוד) ח"ל: "הגר"א (סימן ה') מפרש שכאן צריך לכוין היה הווה ויהיה ואדון כל, וזהו לעיכובא". וכ"כ בספרו ביאורים והנהגות (תפלה, עמוד נ"ח), רצ"ע].

גילוי דעת לכוונת השמות:

בעניין כוונת השמות ידוע מ"ש הגה"ק מבוטשאטש (סידור תפילה לדוד - דעת קדושים - סימן כ"א, והר"ד בספר שומרי אמונים - מאמר פתחו שערים פרק י"ח, הוספות וביאורים אות ס"ב) שראוי לפרש במאמר הראשון שמגלה דעתו שכל השמות שיוציא מפיו בכל היום, יהיו על דעת הכוונה הנכונה,

ועפ"י זה הובא ברוב סידורי תפילה, לומר בכל בוקר קודם ברכת התורה הנוסח שבסידור של הגה"ק מבוטשאטש (תפילה לדוד - דעת קדושים), שמועיל קצת למי שקשה לו לכוין השמות. וכן העלו כמה אחרונים מעצמם.

[שולחן הטהור - קאמרנא (סימן ה'), ספר אפיקי ים (חלק ב') בסוף ספר, פניני ים ס"ק ג'), טהרת הקודש (חלק ג' - הכנה קודם ברכת השחר) שו"ת בצל החכמה (חלק ד' סימן א').]

אם גילוי דעת' מועיל לק"ש:

ובהרבה סידורים הוסיפו בהערה 'שאינ עצה זו מועלת בפסוק ראשון של קריאת שמע', ולא נמצא כן בסידור של הגה"ק מבוטשאטש, ולא בדברי שאר האחרונים הנ"ל, ולכאורה זהו לאלו הסוברים שכוונת השמות המפורשת בשו"ע (מעכבת בק"ש). כי בפשטות אין גילוי דעת' מועיל באופן שאינו יודע כלל שהוא אומר שם ה'.

[וכ"כ בספר הליכות שלמה (תפילה פרק א' אות ג') שכיון שפירוט כוונת השמות אינו מוזכר בגמרא, מועיל תנאי של בעל אשל אברהם].

חיוב מיוחד בכוונת השמות בק"ש:

אמנם, כיון שבשם ה' שבקריאת שמע, יש חיוב מיוחד לכוון הכוונה המפורטת של 'היה הווה ויהיה' - אדון הכל, והוא חלק מעצם קבלת ייחודו יתברך. ועל חיוב המיוחד הזה אומרו, שאינו נפטר באמירת גילוי דעת בבוקר, אפילו אם אינו מעכב בדיעבד.

וכעין זה כתב בספר ליקוטי מהרי"ח (סדר קר"ש) דאף שיש "תקנה שיוכיין בפעם ראשון בבוקר ואח"כ מסתמא לשמה קאי על כל היום ע"ש, מ"מ כאן נכון לכוין בפרטיות, כיון שלדעת רבינו יונה והגר"א עיקר הכוונה כאן נאמר" עכ"ל.

נתכווין בתיבת ה', שהוא השי"ת:

וע"פ הדברים האלו כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאע"פ שלכתחילה צריך לכוון בהזכרת ה' בקריאת שמע ככל כוונת השמות שכתב בשו"ע (סימן ה' סעיף א'), אם כיוון רק שהוא השי"ת, אין זה מעכב אפילו בק"ש.

סמך לזה, מסיודו 'קרנב מנחה':

וכתב להביא סמך לדבריו, מסיודו קרבן מנחה שתירגם פסוק ראשון 'באידיש', (עבור נשי ישראל שאינן מבינות לשון הקודש), וכתב בזה"ל 'הערצו ישראל, גאט אונזער גאט, ער איז איין איינציגער גאט' עכ"ל, ותרגום זה היה לפני מאה שנים, שראו תרגום זה רבותינו מזירות הקודמים, ומשמע שסברו שיוציאים בכוונה של 'גאט', אף בלא הכוונות של 'אדון הכל - היה הווה ויהיה'.

ספק לדעת הגר"א:

וכאמור, דעת הגר"א (שם) שיש חיוב מיוחד לכוון בשמות של פסוק ראשון של ק"ש 'היה הווה ויהיה' הוא - אדון הכל', ולדעתו הכוונה 'היה הווה ויהיה' הוא רק לעניין ק"ש, ולא בשאר מקומות בתפילה, וא"כ יש להסתפק אם לדעתו כוונה זו מעכבת בק"ש, (ספר הלכות הגר"א ומנהגיו סימן ס"ד).

אינו לעיכובא:

ויש לדייק מדברי ספר היראה (לרבינו יונה, הר"ד במאמרים הקדומים) שממנו מקור דברי השו"ע לכוונת השמות - 'היה הווה ויהיה', וכתב מיד אח"כ: "ואם לא יוכל לכוין כל כך, יכוין: ה' שהוא עתה אלהינו עתיד להיות אחד". ומשמע, שגם על הכוונת השמות שכתב לפני כן, שאינו מעכב ע"ש, (ספר הלכות הגר"א ומנהגיו, שם).

ספר
נשר
המנואר
ברית
פנחס'

לגור
מנחת
פנשו על
כ"ק רבים
ע"ך
שליט"א
לחוק
ועוד
החזרות

אלו
שמשתתפים
בסדרי
החזרות

תשורה
יקבילו

את הספר
המודע
לחזרה
למנוח

הספר
המנואר
מקיים המצוות באר היטב עד לבון הלכה למעשה כדיום
לקראת התחלת פרק 'איתנו נער' בחודש שבט.

כלל החברים משתתפים בחזרות
באמצעות פורטל האינטרנט של מכון מנחת פנחס.

די ויזכירנו במידת און גיטמאכאנדיג
פון גאט'די און פון גאט'די
אין יום סידור ג' וזמן יום ג' וזמן יום ג' וזמן יום ג'
אין אגמרת חזרת חזרה אין נאמאל חזרת